

راهنمای امتحان «۱»

سوال ۱:

الف) واژه جغرافیا که برای اولین بار توسط اراتوستن دانشمند یونانی ارائه شد، شامل کلمات GEO (زمین) و GRAPHY (ترسیم و توصیف) است. او جغرافیا را «علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان تعریف می کند.»

پ) تقسیمات ناهمواری های ایران

بخشی از این ناهمواری ها، سرزمین های کوهستانی هستند، از جمله کوه های شرق و جنوب شرقی. در جنوب استان سیستان و بلوچستان و اطراف چاله جازموریان در کرمان، منطقه مکران واقع شده است که در آن رشته کوه های بشاگرد و اطراف آن با ارتفاع نسبتاً کم و فرسوده ای وجود دارد. در این کوه ها، فرسایش، شکل های زیبایی با دره ها، چاله ها و گودال های عمیق ایجاد کرده است که آنها را «ناهمواری های مریخی» و «کوه های مینیاتوری» هم می نامند.

سوال ۵:

گام سوم: جمع آوری اطلاعات

جغرافی دانان برای مطالعه و پاسخگویی به سؤالات خود به اطلاعات نیاز دارند. آنها تلاش می کنند اطلاعات لازم را از منابع و روش های مختلفی به دست آورند.

الف) روش کتابخانه ای: این روش در تمامی پژوهش های علمی، مورد استفاده قرار می گیرد. در برخی از آنها تمام تلاش پژوهشگر در کتابخانه صورت می گیرد و در برخی دیگر، بخشی از پژوهش در آنجا انجام می شود. نقشه، عکس هوایی، تصویر ماهواره ای و سالنامه آماری، برخی منابع گردآوری اطلاعات کتابخانه ای هستند که مورد استفاده جغرافی دان قرار می گیرد.

ب) روش میدانی: پژوهشگر در این روش برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به مکان مورد تحقیق برود و با مراجعه به افراد یا محیط و برقراری ارتباط مستقیم با مکان مورد مطالعه به گردآوری اطلاعات بپردازد. در واقع، او باید ابزار سنجش و اطلاعاتی خود را به مکان مورد نظر ببرد. پرسش نامه، مصاحبه و مشاهده، از جمله ابزارهای گردآوری اطلاعات میدانی است.

سوال ۶:

محل قرار گرفتن هر پدیده در سطح کره زمین، موقعیت جغرافیایی آن پدیده است.

موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است: موقعیت ریاضی و موقعیت نسبی.

۱- موقعیت ریاضی یا مطلق

محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن مکان است. ایران در عرض جغرافیایی ۲۵ تا ۴۰ درجه در جنوب منطقه معتدله نیمکره شمالی و همچنین در ۴۴ تا ۶۳ درجه طول شرقی واقع شده است. گستردگی کشور ما در این عرض ها به تنوع آب و هوا در آن منجر شده است. این تنوع آب و هوایی در نوع تولیدات کشاورزی، محیط زیست و در نهایت پیشرفت کشور ما مؤثر است.

۲- موقعیت نسبی

محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده‌های طبیعی یا انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است. همه پدیده‌ها موقعیت نسبی دارند. منظور از موقعیت نسبی هر کشور، محل قرارگیری آن، نسبت به سایر کشورها، دریاها، تنگه‌ها، کانال‌ها، خلیج‌ها، منابع اقتصادی و ... است.

سوال ۱۰:

ویژگی‌های رودهای ایران

با توجه به عواملی که بر وضع آب کشورمان تأثیرگذار است، می‌توانیم ویژگی‌های زیر را در مورد رودهای ایران در نظر بگیریم:

(۱) در ایران بیشتر بارش‌ها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار می‌بارد، به این دلیل هرچه به پایان این دوره نزدیک‌تر می‌شویم، آبدهی رودها بیشتر می‌شود.

(۲) با توجه به ناهمواری‌ها و جهت آنها، هرچه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کمتر می‌شود.

(۳) رودهایی که از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر تغذیه می‌شوند، دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب، جریان یابند مقدار آب آنها بیشتر خواهد بود.

(۴) رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی و اتفاقی، و مقدار آب آنها در سال‌های مختلف متفاوت است.

سوال ۱۵:

انواع سکونتگاه:

* قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه که در ایران شناخته شده است، سکونتگاه عشایری است. در این شیوه زندگی، سکونت و یک‌جانشینی دائمی دیده نمی‌شود. عشایر به‌طور مستقیم از منابع طبیعی استفاده می‌کنند. در ایران، وجود کوه‌های البرز و زاگرس و نیز دشت‌های پست و هموار مجاور آنها از قرن‌ها پیش اوضاع مساعدی را برای دامپروری فراهم کرده است. عشایر، زندگی اجتماعی قبیله‌ای دارند و از ایل و طایفه تشکیل شده‌اند و پیوندهای خویشاوندی با هم دارند. ایل‌سون، بختیاری قشقایی و ترکمن از ایلات عمده کشور ایران هستند.

* روستا، محلی است که فعالیت اغلب ساکنان آن به زمین وابسته است و بیشتر روستاییان به کشاورزی اشتغال دارند. فضای باز اطراف روستاها، چشم‌اندازهای طبیعی زیبایی را برای روستاییان فراهم کرده است. روستاییان نسبت به آداب و رسوم محل زندگی خود، پایبند هستند.

بسیاری از روستاییان در کاشت، و برداشت محصول، با یکدیگر همکاری می‌کنند. هوای پاک، طبیعت زیبا و زندگی ساده آرامش بیشتری را برای روستاییان فراهم آورده است. معمولاً در روستاها، عرضه خدماتی نظیر بیمارستان، فروشگاه و حمل‌ونقل عمومی، کمتر و محدودتر است.

* در سال ۱۳۹۵ طبق گزارش مرکز آمار ایران منظور از شهر، هریک از نقاط جغرافیایی است که دارای مصوبه هیئت دولت بوده و دارای سیمایی با ویژگی‌های خاص خود است. شهر حتماً باید شهرداری داشته باشد. جمعیت زیاد شهرها به خدمات و تسهیلات بیشتری نیاز دارد. جمعیت زیاد سبب شده است خانه‌ها فشرده و محله‌ها پرتراکم شود. بیشتر مردم سکونتگاه‌های شهری، در بخش خدمات و صنعت شاغل هستند. در شهرها معمولاً تفاوت بسیاری در ارزش‌ها، آداب و رسوم و شیوه زندگی مردم مشاهده می‌شود.

ردیف	دبیرستان یاس (دخترانه)	نمره
	پایان سال ۱۴۰۲ کلیه رشته‌ها امتحان آمادگی نهایی درس جغرافیای ایران امتحان (۱) تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۸ مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	اداره آموزش و پرورش استان گیلان
۱	جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کنید. الف) واژه جغرافیا برای اولین بار توسط یک دانشمند یونانی ارائه شد. او جغرافیا را «علم مطالعه زمین به عنوان جایگاه انسان» تعریف می‌کرد. نام او است. ب) مطالعه همه‌جانبه و جامع پدیده‌ها با تمام ویژگی‌های آن در یک مکان را می‌گویند. پ) در استان سیستان و بلوچستان، در منطقه مکران و کوه‌های بشاگرد، فرسایش، شکل‌هایی زیبایی با دره‌ها، چاله‌ها و گودال‌های عمیق ایجاد کرده است که آن‌ها را می‌گویند. ت) بزرگترین جزیره خلیج فارس، است. ث) نقش شهر پیرانشهر به علت نزدیک بودن به مرز ایران، نقش است.	۱/۲۵
۲	شهری است که یک شبکه به شکل مستطیل شکل از راه‌های ارتباطی زمین‌های شهر را به بلوک‌ها و قطعات همسان تقسیم می‌کند؛ در طبقه‌بندی شهرها این شهر را چه نوع شهری می‌نامند؟	۰/۵
۳	پرآب‌ترین و طویل‌ترین و تنها رود قابل کشتیرانی در ایران کدام است؟	۰/۲۵
۴	جواب درست را با علامت ☒ مشخص کنید. الف) شهرهای و به دلیل وجود کارخانه‌های متعدد و مهم، نقش صنعتی دارند. تهران و رودبار ☐ اصفهان و رشت ☐ اصفهان و اراک ☐ مشهد و اصفهان ☐ ب) مهم‌ترین صنایع دستی ایران که شهرت بین‌المللی دارد و ایران صادرکننده عمده آن است کدام مورد می‌باشد؟ فرش دستبافت ☐ صنعت سفالگری ☐ صنعت شیشه‌گری ☐ گلیم‌بافی ☐ پ) بزرگترین پهنه آبی محصور در خشکی که به واسطه منابع نفت و گاز و تأمین ۹۰٪ خاویار جهان و دسترسی به بازار مصرف ۳۰۰ میلیون نفری از موقعیت نسبی بالایی برخوردار است. دریای عمان ☐ دریای خزر ☐ تنگه هرمز ☐ خلیج فارس ☐	۰/۷۵
۵	سومین مرحله پژوهش در جغرافیا، جمع‌آوری اطلاعات است، جغرافی‌دانان برای به‌دست آوردن اطلاعات لازم از منابع و روش‌های مختلفی استفاده می‌کنند؛ آن‌ها را نام ببرید.	۱
۶	موقعیت جغرافیایی هر کشور از دو نظر قابل مطالعه است: موقعیت ریاضی و موقعیت نسبی؛ آنها را تعریف کنید؟ تعریف موقعیت ریاضی: تعریف موقعیت نسبی:	۱

ردیف	دبیرستان یاس (دخترانه)	نمره
پایان سال ۱۴۰۲	کلیه رشته‌ها	امتحان (۱)
امتحان آمادگی نهایی درس جغرافیای ایران		اداره آموزش و پرورش استان گیلان
مدت امتحان: ۸۰ دقیقه	تاریخ امتحان: ۱۴۰۲/۰۳/۲۸	
۷	گل‌فشان چیست؟ و علت فعالیت آن را شرح دهید؟	۱
۸	الف) توده هوا را تعریف کنید. ب) دو نمونه از توده‌های هوایی که در طول سال وارد کشور ایران می‌شود را نام ببرید.	۰/۷۵
۹	عواملی که در ایجاد بیابان در کشور ایران نقش دارند را بنویسید.	۰/۷۵
۱۰	با توجه به عواملی که بر وضع آب کشورمان تأثیرگذار است، چه ویژگی‌هایی می‌توان برای رودهای ایران در نظر گرفت؟ دو مورد را شرح دهید؟	۱
۱۱	مهم‌ترین دلایل کاهش آب دریاچه ارومیه چیست؟ (۳ مورد را نام ببرید).	۱/۵
۱۲	عوامل طبیعی اثرگذار بر پراکندگی جمعیت را بنویسید. (۲ مورد)	۱
۱۳	الف) مهاجرت چیست؟ ب) پیامد مشترک تمام مهاجرت‌ها را بنویسید.	۲
۱۴	برای اداره بهتر کشور و تأمین نیاز مردم، کشور را به واحدهای کوچکتر تقسیم می‌کنند. واحد تقسیمات کشوری، در حال حاضر چگونه است؟ (از واحد بزرگتر به کوچکتر به ترتیب بنویسید).	۲
۱۵	انواع سکونتگاه در ایران از نظر شیوه زندگی را نام ببرید و یکی از آنها را شرح دهید	۲
۱۶	پدیده شهرگریزی را شرح دهید.	۰/۵
۱۷	مزایای کشت گلخانه‌ای را بنویسید. (۳ مورد)	۰/۷۵
۱۸	مهم‌ترین توانمندی‌های کشور ایران برای گسترش فعالیت‌های گردشگری کدامند؟ (۲ مورد را شرح دهید).	۲
	جمع نمرات	۲۰

پاسخ امتحان (۱)

۱. الف) اراتوستن

ب) دید ترکیبی

پ) ناهمواری‌های مریخی (کوه‌های مینیاتوری)

ت) قشم

ث) نظامی

۲. شهر شطرنجی

۳. رود کارون

۴. الف) اصفهان و اراک

ب) فرش دستبافت

پ) دریای خزر

۵. روش کتابخانه‌ای - روش میدانی

۶. موقعیت مطلق یا ریاضی: محل دقیق هر پدیده یا مکان، با توجه به طول

و عرض جغرافیایی، موقعیت مطلق یا ریاضی آن مکان است.

موقعیت نسبی: محل قرارگیری هر مکان، نسبت به پدیده‌های طبیعی یا

انسانی پیرامون خود، موقعیت نسبی آن مکان است.

۷. گل‌فشان‌ها معمولاً به شکل گنبدی یا مخروطی شکل هستند و در برخی جاها به صورت حوضچه‌های مملو از آب و گل مشاهده می‌شوند. گل‌فشان‌ها به علت خروج گاز یا بخار آب از اعماق زمین به بالا می‌آیند.

۸. الف) توده‌های هوا، حجم بزرگی از هواست که ویژگی فیزیکی آن به‌خصوص از نظر دما و رطوبت، در سطح افقی در صدها کیلومتر تقریباً همسان باشد. ب) توده‌های سرد و خشک سیبری - توده‌های مرطوب غربی - توده‌های سودانی - توده‌های مرطوب موسمی - توده‌های گرم و خشک

۹. پرفشار جنب حاره‌ای - جهت رشته‌کوه‌های البرز و زاگرس - دور بودن از دریا و منابع رطوبتی

۱۰. ۱) در ایران بیشتر بارش‌ها در اواخر فصل پاییز تا اوایل فصل بهار می‌بارد، به این دلیل هر چه به پایان این دوره نزدیک‌تر می‌شویم، آبدهی رودها بیشتر می‌شود.

۲) با توجه به ناهمواری‌ها و جهت آن‌ها، هر چه از غرب به سمت شرق کشور برویم، مقدار آب رودها کمتر می‌شود.

۳) رودهایی که از کوهستان‌های بلند و برف‌گیر تغذیه می‌شوند دائمی هستند. اگر این رودها در نواحی مرطوب جریان یابند مقدار آب آن‌ها بیشتر خواهد بود.

۴) رودهای مناطق نسبتاً خشک بیشتر طغیانی و اتفاقی، و مقدار آب آنها در سال‌های مختلف، متفاوت است.

هموار مجاور آنها از قرن‌ها پیش اوضاع مساعدی را برای دامپروری فراهم کرده است. عشایر، زندگی اجتماعی قبیله‌ای دارند و از ایل و طایفه تشکیل شده‌اند و پیوندهای خویشاوندی با هم دارند. ایل‌سون، بختیاری، قشقایی و ترکمن از ایلات عمده کشور هستند.

۱۶. با توجه به مشکلات شهرهای بزرگ در سال‌های اخیر از جمله آلودگی هوا، گرانی مسکن و آسیب‌های اجتماعی، حرکت جمعیت از شهرهای بزرگ به مکان‌های کوچک‌تر یا روستاها آغاز شده است. این پدیده را شهرگریزی یا مهاجرت معکوس می‌گویند.

۱۷. کاهش مصرف آب - تولید در طول سال و همه‌جا - کنترل بهتر وضعیت کشت.

۱۸. (۱) وجود مراکز ارزشمند دینی، مذهبی، زیارتگاهی و اماکن مقدس کشور زمیه فرهنگی مناسبی است.

(۲) پیکره‌بندی طبیعی این سرزمین، برخورداری از موقعیت دریایی و خشکی، وجود کوه‌های بلند، دشت‌های وسیع، سواحل گوناگون و بیابان‌های شگفت‌انگیز گردشگری زمین‌گردی (ژئوتوریسم) را ایجاد کرده است.

(۳) تنوع زیستی ایران با وجود زیست‌بوم‌های بسیار گوناگون گیاهی و جانوری در کشور برای گردشگری علمی و طبیعت‌گردی بسیار مناسب است.

۱۱. فقدان برنامه آمایش و مدیریت یکپارچه در کل حوضه آبریز دریاچه -

توسعه سطح زیرکشت و بهره‌برداری مفرط از آب - افزایش جمعیت شهرها و روستاهای حوضه آبریز دریاچه ارومیه و افزایش نیاز به آب
تغییر اقلیم و پدیده خشکسالی - تخریب مراتع پوشش‌های گیاهی در حوضه آبریز دریاچه ارومیه - احداث فزاینده سد بر روی رودخانه‌های حوضه آبریز دریاچه

۱۲. خاک - آب - منابع - ناهمواری - پوشش گیاهی

۱۳. الف) مهاجرت عبارت است از جابه‌جایی بین دو واحد جغرافیایی یا به عبارتی ترک یک سرزمین و اسکان در سرزمین دیگر.

ب) مهاجرت به هر شکلی که انجام شود، برای کشوری که افراد از آن خارج می‌شوند (مهاجر فرست) و همچنین برای کشوری که افراد به آن وارد می‌شوند (مهاجرپذیر) تغییرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیط‌زیستی را به همراه دارد.

۱۴. استان - شهرستان - بخش - دهستان - شهر - روستا.

۱۵. (۱) عشایری (۲) روستایی (۳) شهری

عشایری: قدیمی‌ترین نوع سکونتگاه که در ایران شناخته شده است، سکونتگاه عشایری است. در این شیوه زندگی، سکونت و یک‌جانشینی دائمی دیده نمی‌شود. عشایر به‌طور مستقیم از منابع طبیعی استفاده می‌کنند. در ایران، وجود کوه‌های البرز و زاگرس و نیز دشت‌های پست و